

Piemineklis Latvijas mazpils?t? rada diskusijas par v?sturisko notikumu piemi?u

Description

Netipisku publicitāti un diskusijas ne tikai vēsturnieku, bet arī žurnālistu un politiķu vidū pat starptautiskā mērogā izraisījis kāds neliels piemineklis provinciālā Latvijas pilsētā Bauskā, apmēram 10 tūkstošu cilvēku apdzīvotā vietā 67 kilometrus no Latvijas galvaspilsētas Rīgas.

Piemineklis “Bauskas aizstāvjiem pret otrreizējo padomju okupāciju” atklāts 2012.gada septembra vidū, tas ir divus metrus augsts granīta taisnstūris ar zīmēm, ko uz saviem formastērpiem Otrā pasaules kara laikā valkāja kopš 1943.g. vācu pusē karojušie latviešu leģionāri, kā arī veltījumu “Bauskas aizstāvjiem pret otrreizējo padomju okupāciju 1944.28.07-14.09.”, ko papildina Latvijas 1930.gadu līdera Kārļa Ulmaņa frāze “Latvijai jābūt latviešu valstij”.



Noziedznieki vai tikai karavīri ?

Vislielākās diskusijas izraisa jautājums, kas tieši uzskatāmi par “Bauskas aizstāvjiem pret otrreizējo padomju okupāciju”. Vēsturnieks Kaspars Zellis norāda, ka to cilvēku sastāvs, kas pie Bauskas 1944.gada vasarā karoja pret Sarkanu armiju, ir visai daudzveidīgs: “Bauskas aizstāvjos” ietilpuši gan vietējie nemobilizētie iedzīvotāji, gan arī mobilizētie, bet aktīvajam karadienestam par nederīgiem atzītie cilvēki, kas bija iesaistīti policijas palīgfunkciju veikšanai (piemēram, infrastruktūras objektu apsargāšanai). Uz Krievijas vēsturnieka, fonda “Vēsturiskā atmiņa” vadītāja Vladimira Simindeja pausto, ka piemineklis uzlikts tai skaitā arī 23., 319. un 322. policijas bataljoniem, kas piedalījušies “*nacistiskajā genocīdā Krievijas, Ukrainas un Baltkrievijas teritorijā*”[\[1\]](#), K.Zellis atbild, ka precīzu datu iegūšanai, kas ļautu noskaidrot pie Bauskas karojušo cilvēku biogrāfijas, nepieciešama atsevišķa izpēte. Viņš uzsver, ka nevienu no šajos bataljonos karojošajiem cilvēkiem pat Padomju tiesas, nav notiesājusi par kara noziegumiem[\[2\]](#).

Citāts kā katalizators

Pieminekli par konfliktu cēloni padara arī K.Ulmaņa citāts. Gan pieminekļa izveides, gan K.Ulmaņa citēšanas iniciators ir viens no nedaudzajiem līdz mūsu dienām izdzīvojušajiem Bauskas kauju dalībniekiem, bijušais leģionārs Imants Zeltiņš. Šajās kaujās viņš, tobrīd būdams 18 gadus vecs, zaudējis abas plaukstas. Padomju laikā viņš pieredzējis ilgstošas represijas (filtrācijas nometni, ierobežojumus darbā, nedeva invaliditātes pabalstu), taču tagad saņem Latvijas apstākļiem lielu pensiju un rehabilitācijas pakalpojumus no Vācijas valsts[\[3\]](#). Argumentējot citāta izvēli, viņš atzīst, ka bērniībā šos vārdus katru dienu redzējis rakstītus uz sienas skolā un tagad tos gribējis ieraudzīt arī uz pieminekļa[\[4\]](#). Jāpaskaidro, ka K.Ulmaņa valdīšanas laikam (1934-1940) raksturīgs ne tikai vadoņa kults, kas nozīmē, ka viņa paustie lozungi bija publiskajā telpā visuresoši, bet arī noteikto nacionālo vērtību aizstāvību valsts propagandā.



Otrajā pasaules karā vācu pusē karojušais Imants Zeltiņš, pieminekļa « Bauskas aizstāvjiem pret otrreizējo padomju okupāciju » izveides iniciators ar sievu (pa labi) un tā atbalstītājs, Bauskas novada domes deputāts Raitis Ābelnieks (pa kreisi).”

(Fotogrāfijas autore : Olga Procevska, 2012.gada 22. septembris).

Kamēr I.Zeltiņš uz šo citātu raugās drīzāk nostalgiski, nekā politiski, Latvijas sociālajā un multietniskajā kontekstā nozīmīgai iedzīvotāju daļai, it sevišķi nelatviešiem, šie K.Ulmaņa vārdi šķiet aizskaroši. Aizvainojumu var labi pamanīt Latvijas krievvalodīgo mediju attieksmē. Latvijas krieviski rakstošās avīzes jauno monumentu konsekventi dēvē par pieminekli SS karavīriem un atklāti nosoda tā uzstādīšanu. Laikraksts “Вести” norāda, ka tas veltīts cilvēkiem, “uz kuru sirdsapziņas ir simtiem bojāgājušu mierīgo iedzīvotāju”.

Krievijā piemineklis izraisījis arī politisku sašutumu. Ziņu portāls *pravda.ru* raksta, ka piemineklis uzstādīts “*bijušajiem hitleriešu atbalstītājiem*” un ka tas noticis, “*kārtējo reizi ignorējot Nirnbergas tribunāla lēmumu*”[5]. Jāatgādina tomēr, ka Nirnbergas tribunāls atteicās nosodīt Baltijas Waffen-SS leģionus, jo to locekļi bija iesaukti, nevis brīvprātīgi. Krievijas Federācijas Ārlietu ministrijas pārstāvis Aleksandrs Lukaševičs ir nosaucis pieminekļa uzstādīšanu par “kaunpilnu aktu, kas aizskar fašisma upuru piemiņu”, norādot, ka “*nacistisko noziedznieku heroizācijai*” Latvijā ir sistemātisks raksturs[6]. Nedēļu pēc pieminekļa atklāšanas pret to pie Latvijas Republikas vēstniecības Maskavā protestēja apmēram 60 ar partiju “Единая Россия” saistīto jauniešu[7].

Savukārt Latvijā vieni no redzamākajiem protestētājiem pret “Bauskas aizstāvju” pieminekli ir organizācija “Apvienība pret nacismu”, ko vada politiķis Jānis Kuzins (partija “Par cilvēka tiesībām vienotā Latvijā”). Īsi pēc pieminekļa atklāšanas izplatītajā paziņojumā presei organizācija aicināja no amata atkāpties Bauskas novada domes priekšsēdētāju Valdi Veipu (partija “Vienotība”), brīdinot, ka citādi pieprasīs viņa atstādināšanu no amata atbildīgajā ministrijā, kas tomēr nav noticis. Pašu pieminekli “Apvienība pret nacismu” aicināja pārvietot “uz Waffen SS brāļu kapiem”, nekonkretizējot kuri kapi ar to ir domāti. Pieminekļa izveidē nav ieguldīti pašvaldības līdzekļi, tas ir celts par vairāku nevalstisko organizāciju un privātpersonu līdzekļiem, taču tas atrodas uz pašvaldības zemes. Bauskas novada domes priekšsēdētājs, reaģējot uz šo paziņojumi, medijiem uzsvēris, ka “*šim piemineklim ar nacismu nav nekā kopīga*”[8]. Pats Bauskas novada domes priekšsēdētājs pieminekļa atklāšanā nepiedalījās, taču domi pārstāvēja tās deputāts, nacionāli noskaņotās partijas Visu Latvijai/TB-LNNK politiķis un vēsturnieks Raitis Ābelnieks. Arī citi šīs valdošajā koalīcijā ietilpstošās partijas politiķi, tai skaitā Latvijas Republikas parlamenta deputāts Jānis Dombrova, pauduši atbalstu piemineklim. Savukārt citas valdošās partijas nav nākušas klajā ar kādu pozīciju šajā jautājumā.

Vēsturnieks Rihards Pētersons, kas specializējas pieminekļu pētniecībā, radiostacijai “Baltkom” norādījis, ka šī un arī citu pieminekļu problēma ir tā, ka diskusijas par vēstures notikumiem vietējā un plašākā sabiedrībā notiek tikai pēc pieminekļu uzstādīšanas, nevis pirms tās. Jāpiebilst, ka tas nav pirmais pieminekļu skandāls, kas noticis šajā Latvijas pilsētā. 2007.gadā protestus izraisīja sarkanās armijas karavīru pieminekļa pārvietošana no pilsētas parka uz brāļu kapiem.

[Tulkojums franču valodā.](#)

Atsauces :

[1] “Издание: в Бауске открыли мемориал в честь добровольных батальонов SS”, *ves.lv*, 17.9.2012.

<http://www.ves.lv/article/226794>

[2] Saruna ar Kasparu Zelli 2012.gada 26.oktobrī Rīgā.

[3] Rita Ruska, « « Mana ierašanās ir obligāta ». Saruna ar leģionāru Imantu Zeltiņu », *Latvijas Avīze*, 16.3.2011.

http://la.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=308965:gmana-ieraans-ir-obligtaq-saruna-ar-leionru-imantu-zeltiu&catid=177&Itemid=495

[4] Intervija ar Imantu Zeltiņu 2012.gada 22.septembrī Bauskā.

[5] Сергей Василенков, “Латвия возвела новый памятник эсэсовцам”, *pravda.ru*, 19.9.2012.

<http://www.pravda.ru/world/formerussr/latvia/19-09-2012/1128551-ss-latvia-0/>

[6] “Москва: памятник эсэсовцам в Бауске – позор”, *delfi.lv*, 18.9.2012.

<http://rus.delfi.lv/news/daily/politics/moskva-pamyatnik-esesovcam-v-bauske-pozor.d?id=42680002>

[7] “В Москве пикетируют посольство Латвии из-за памятника в Бауске”, *gorod.lv*, 22.9.2012.

<http://www.gorod.lv/novosti/168692-v-moskve-piketiruut-posolstvo-latvii-iz-za-pamyatnika-v-bauske>

[8] "Bauskas mērs: Piemiņas pasākumu izmanto provokācijām", diena.lv, 17.9.2012.

<http://www.diena.lv/latvija/viedokli/bauskas-mers-pieminas-pasakumu-izmanto-provokacijam-13968209>

Fotogrāfija : Piemineklis "Bauskas aizstāvjiem pret otrreizējo padomju okupāciju" nedēļu pēc tā atklāšanas (Olga Procevska, 2012.gada 22. septembris).

* Latvijas universitātes doktorante

Image not found or type unknown



[Retour en haut de page](#)

date créée

15/11/2012

Champs de Méta

Auteur-article : Olga PROCEVSKA